

**Anekant Education Society's
Tuljaram Chaturchand College of Arts, Science and Commerce,
Baramati**

Autonomous

Course Structure for M.A. II MARATHI

Semester	Paper Code	Title of Paper	No. of Credits
III	MAR5302	साहित्य समीक्षा	4
IV	MAR5402	साहित्य संशोधन	4

SYLLABUS (CBCS) FOR M.A. II Marathi (w.e.f. June, 2020)
Academic Year 2020-2021

Class : M.A. II Marathi (Semester- III)

Paper Code: MAR5302

Paper : VI Title of Paper : साहित्य समीक्षा व संशोधन

Credit : 4 credits No. of lectures: 60

A) Learning Objectives:

१. साहित्याबद्दलची व समीक्षाव्यवहाराची समज वाढीला लागणे
२. समीक्षेचे स्वरूप व संकल्पना समजाऊन घेणे.
३. समीक्षा विचारातील मूल्य संकल्पनांचा परिचय करून घेणे.
४. विविध समीक्षापध्दतींमागील विचारव्यूह, सहसंबंध समजून घेणे.
५. समीक्षा करण्याची दृष्टी व क्षमता विकसित करणे.

B) Learning Outcome:

साहित्य व समीक्षेबद्दलची जाण व समज—क्षमता वाढते. समीक्षाविचारातील मूल्यसंकल्पना विचारव्यूह आणि समीक्षणात्मक दृष्टी विकसित होते . साहित्याच्या आकलन क्षमतेत वाढ होते .

TOPICS/CONTENTS:

साहित्य समीक्षा

घटक १ — समीक्षेची संकल्पना

१५ तास

- १.१ साहित्य कलेची द्विध्रुवात्मकता
- १.२ समीक्षा संकल्पना आणि स्वरूप
- १.३ समीक्षेची वैशिष्ट्ये
- १.४ समीक्षेचे प्रयोजन
- १.५ समीक्षेतील साहित्याचे आकलन, आस्वाद—मूल्यमापन यांचे स्थान व कार्य

घटक २ — आदर्श समीक्षकाची साधना आणि समीक्षकाने पाळावयाची पथ्ये

१५ तास

- २.१ आदर्श समीक्षकाचे गुण
साधना, रसिकता, प्रज्ञा, तुलनाक्षमता, चिकित्सकता, मूल्यविवेक, विश्लेषकता, व्युत्पन्नता, भाषिक तयारी इ.
- २.२ समीक्षकाने पाळावयाची पथ्ये
 - २.२.१ समीक्षाविषयाचे अवधान व तारतम्य
 - २.२.२ निकषाचे तारतम्य
 - २.२.३ व्यक्तिनिष्ठता आणि वस्तुनिष्ठता यांचे तारतम्य

- २.२.४ मांडणी व शैली यांचे तारतम्य
- २.२.५ संगती व सुसूत्रता यांचे भान
- २.२.६ नेमकेपणा व तार्किकता यासंबंधीचा विवेक
- २.२.७ वाङ्मयीन मूल्ये व जीवनमूल्ये यांचा परस्परसंबंध आणि त्यांच्या वापराबाबत करावयाचा विवेक

घटक ३ — समीक्षेच्या पध्दती

१५ तास

- ३.१ आस्वादक समीक्षा
- ३.२ चरित्रात्मक समीक्षा
- ३.३ मानसशास्त्रीय समीक्षा
- ३.४ ऐतिहासिक समीक्षा
- ३.५ समाजशास्त्रीय समीक्षा
- ३.६ मार्क्सवादी समीक्षा
- ३.७ स्त्रीवादी समीक्षा आणि इतर समीक्षापध्दतींचा परिचय

घटक ४ — मराठी समीक्षेची वाटचाल

१५ तास

- ४.१ इ.स. १८७४ ते इ.स. १९२०
- ४.२ इ.स. १९२१ ते इ.स. १९४५
- ४.३ इ.स. १९४६ ते इ.स. १९७५
- ४.४ इ.स. १९७५ ते इ.स. २०००

संदर्भग्रंथ

१. समीक्षेची नवी रूपे— गंगाधर पाटील
२. वाङ्मयीन वाद— म.सा.परिषद, प्रकाशन पुणे
३. टीकाविवेक— श्री.के.क्षीरसागर
४. साहित्यसमीक्षा: स्वरूप आणि विकास— ना.वा.गोडबोले , गं.ना.जोगळेकर
५. नवसमीक्षा — काही विचारप्रवाह— संपादक गो.म.कुलकर्णी
६. आदिबंधात्मक समीक्षा— म.सु.पाटील
७. मानसशास्त्रीय समीक्षा— डॉ.अ.वा.कुलकर्णी
८. साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया— डॉ. आनंद यादव
९. मराठी समीक्षेची वाटचाल— गो.म.कुलकर्णी
१०. साहित्य: स्वरूप आणि समीक्षा— वा.ल.कुलकर्णी
११. साहित्य: स्वरूप आणि समीक्षा— दि.के.बेडेकर
१२. साहित्य: समाज व संस्कृती— दिगंबर पाध्ये

१३. साहित्य, शास्त्र : स्वरूप व समीक्षा— वसंत पाटणकर
१४. वाङ्मयीन आकलन — रा.ग.जाधव, वाङ्मय सेवा प्रकाशन, नाशिक रोड
१५. आहिराणी लोकगीते आणि लोकभाषा — म सु.पगारे वाङ्मय सेवा प्रकाशन नाशिक रोड
१६. स्त्रीवादी समीक्षा: स्वरूप आणि उपयोजन — डॉ. अश्विनी धोंगडे
१७. जनसाहित्याच्या दिशेने — या. वा. वडस्कर
१८. बापट उवाच— संपा. डॉ. बाळासाहेब गुंजाळ (वाङ्मयसेवा प्रकाशन,नाशिक रोड)
१९. तौलनिक साहित्याभ्यास: मूलतत्त्वे आणि दिशा — वसंत बापट
२०. प्रतिसाद— बाळकृष्ण कवठेकर
२१. टीका प्रपंच — कमलाकर दीक्षित,मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.
२२. प्रदक्षिणा (खंड १,२)— संपा. म. सा. परिषद काँटिनेंटल प्रकाशन, पुणे)
२३. बापटांचे गद्यसाहित्य: आशय आणि आस्वाद — डॉ. बाळासाहेब गुंजाळ
२४. टीका आणि टीकाकार — डॉ. वा.भा. पाठक
२५. मार्क्सवादी साहित्यविचार — के.रं. शिरवाडकर
२६. साहित्याचे परीघ — डॉ. निशिकांत ठकार
२७. प्रा. रा.श्री. जोग गौरवग्रंथ — संपा. द. न. गोखले, भावे, पाध्ये
२८. वाङ्मयीन वाद: संकल्पना व स्वरूप— संपा. सीताराम रायकर, आनंद यादव
२९. समीक्षेतील नव्या संकल्पना — संपा. डॉ. मनोहर जाधव
३०. सामाजिक शास्त्रे आणि साहित्य — संपा. डॉ. ह.श्री.साने
३१. साहित्य आणि संस्कृती — डॉ. दु. का. संत
३२. साहित्य विचार: प्रा. रा.श्री. जोग गौरव ग्रंथ — संपा द. न. गोसावी व इतर
३३. त्रिदल — संपा. एम. आर. शेख
३४. वाङ्मयीन संज्ञा व संकल्पना कोश — संपा. वसंत डहाके व इतर
३५. कवितेची शैली — डॉ. महेंद्र कदम
३६. कादंबरी: सार आणि विस्तार —डॉ. महेंद्र कदम
३७. स्त्रीवादी विचार आणि समीक्षेचा मागोवा — डॉ. शोभा पाटील, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
३८. समीक्षेतील अवतरणे — रा.ग. जाधव
३९. मराठीतील रूपनिष्ठ समीक्षा — डॉ. सिद्धार्थ आगळे
४०. महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका — जाने—मार्च २०२०

**SYLLABUS(CBCS) FOR M.A. II Marathi (w.e.f. June, 2020)
Academic Year 2020-2021**

Class : M.A. II Marathi (Semester- IV)

Paper Code: MAR5402

Paper : VI Title of Paper : साहित्य समीक्षा व संशोधन

Credit : 4 credits No. of lectures: 60

A) Learning Objectives:

१. संशोधनाची संकल्पना, प्रयोजने आणि विविध संशोधनपध्दती समजाऊन घेणे.
२. वाङ्मयीन संशोधनाच्या विविध अभ्यासक्षेत्रांचा परिचय करून घेणे. त्याचा संशोधन विषयाशी संबंध शोधणे.
३. आंतर्विद्याक्षेत्रीय संशोधनाचे स्वरूप, उद्दिष्टे व महत्त्व समजाऊन घेणे.
४. मराठी साहित्य संशोधकांची परंपरा समजाऊन घेणे.
५. संशोधन करण्याची दृष्टी व क्षमता विकसित करणे.

B) Learning Outcome:

मराठी साहित्य संशोधन परंपरा समजेल. वाङ्मयीन संशोधनाच्या विविध अभ्यासक्षेत्रांचा परिचय होईल. संशोधनाची दृष्टी व क्षमता विकसित होईल. संशोधकास संशोधनातील नव्या दृष्टीकोनाबद्दलचा परिचय व अंतर्भाव संशोधनात करता येईल.

TOPICS/CONTENTS:

साहित्य संशोधन

घटक ५ – संशोधन: संकल्पना व स्वरूप १५ तास

- ५.१ संशोधनाची संकल्पना प्रेरणा, प्रयोजने
- ५.२ संशोधकाच्या अंगी असणारे गुण
- ५.३ संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्पे
- ५.४ संशोधनाची साधने—पुस्तके, नियतकालिके, वृत्तपत्रे, कोशवाङ्मय, सूचिवाङ्मय, हस्तलिखित, शिलालेख, ताम्रपट इ.

घटक ६ – वाङ्मयीन संशोधनाची अभ्यासक्षेत्रे १५ तास

- ६.१ साहित्यकृतीनिष्ठ संशोधन
- ६.२ वाङ्मय प्रकारनिष्ठ संशोधन
- ६.३ लेखकांचा अभ्यास
- ६.४ कालखंडाचा अभ्यास
- ६.५ भाषिक संशोधन
- ६.६ लोकसाहित्य विषयक संशोधन
- ६.७ तौलनिक साहित्याभ्यास
- ६.८ वाङ्मयेतिहासासंबंधी संशोधन

घटक ७ — आंतर्विद्याक्षेत्रीय संशोधन

१५ तास

- ७.१ साहित्य आणि तत्त्वज्ञान
- ७.२ साहित्य आणि समाजशास्त्र
- ७.३ साहित्य आणि मानसशास्त्र
- ७.४ साहित्य आणि संस्कृती
- ७.५ साहित्य आणि सौंदर्यशास्त्र
- ७.६ साहित्य आणि इतिहास
- ७.७ साहित्य आणि राज्यशास्त्र
- ७.८ साहित्य आणि अर्थशास्त्र व इ. ज्ञानशाखांशी अनुबंध

घटक ८ — मराठीतील संशोधन परंपरा

१५ तास

- ८.१ लोकसाहित्याचे संशोधन
- ८.२ भाषाविषयक संशोधन
- ८.३ मध्ययुगीन वाङ्मयाचे संशोधन
- ८.४ मराठीचे पाश्चात्य संशोधन
- ८.५ शोधनिबंधाची लेखनपद्धती—स्वरूप वैशिष्ट्ये

संदर्भग्रंथ

१. भाषा व—साहित्य संशोधन: खंड १,२,३— १९८९ संपा वसंत स. जोशी, म.ना.अदवंत, गं.ना. जोगळेकर व इतर संपादक, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
२. शोध निबंधाची लेखनपद्धती— दु.आ. २००६, स.गं.मालशे, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन मुंबई
३. मराठी साहित्य संशोधन: स्वरूप आणि दिशा १९९५, श.रा.राणे, का.स.वाणी म.प्र.अ.संस्था धुळे,
४. मराठी साहित्य संशोधन: नव्या दिशा २००६, संपादक— अविनाश आवलगावकर ,प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
५. साहित्याचा अभ्यास— डॉ.र.बा.मंचरकर सद्भावना ग्रंथ २००३ चं.वि.जोशी व इतर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
६. संशोधनाची क्षितिजे— वि.भि.कोलते , गौरव ग्रंथ, १९८५, भा.ल.भोळे संपादक, अमेय प्रकाशन नागपूर,
७. प्राचीन मराठी हस्तलिखिते: संशोधन आणि संपादन १९९२, श्री.रं.कुलकर्णी,का.स.वाणी व मराठी प्र.अ.संस्था, धुळे.
८. मराठी प्रबंध सूची — व.वि. कुलकर्णी, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर

९. मराठी साहित्य संशोधन— १९९८, म.पां.भावे, श्रीहरी भिडे, पद्माकर शिरवाडकर (संपादक)
महाराष्ट्र साहित्य परिषद, ठाणे
१०. शोधविज्ञान कोश — १९८५ दु. का.संत, पुणे विद्यार्थिगृह प्रकाशन, पुणे
११. मराठी संशोधनविद्या — डॉ. उषा देशमुख, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे १९९४
१२. साहित्य शोधणी — डॉ. उषा देशमुख, नीहारा प्रकाशन, पुणे १९८९
१३. साहित्यसमीक्षा आणि पारिभाषिक संज्ञा— वसंत दावतर, म.रा.सा.सं.मंडळ, मुंबई,
१४. संशोधन पद्धती — प्रक्रिया आणि अंतरंग — डॉ.दु.का.संत, अनाथ विद्यार्थिगृह प्रकाशन,
पुणे—१९६६
१५. संशोधन: स्वरूप आणि पद्धती— संपादक: डॉ.सु.रा.चुनेकर, रंगनाथ पठारे, शि.प्र. संस्था,
संगमनेर—१९८३
१६. लोकसाहित्य शोध व समीक्षा — रा.चिं.ढेरे
१७. मराठीचे परदेशी अभ्यासक — रा.चिं.ढेरे व इतर, ललित १९९३
१८. संशोधन: सिद्धांत व पद्धती — सदा कच्हाडे
१९. लोकसाहित्य मीमांसा — भाग १,२ — डॉ. विश्वनाथ शिंदे
२०. लोकसाहित्य स्वरूप व विवेचन — कालभूत
२१. वाङ्मयीन विद्वता — दु. का. संत
२२. लोकसाहित्याचे स्वरूप— डॉ. तारा भवाळकर
२३. लोकगीतांचे माझे स्मरण — डॉ. य.ग. शिंदे
२४. लोकमानसातील पारंपरिक कोळीगीते — शेटये/जगदीश संसारे/रामचंद्र—वरड
२५. लोकसाहित्य दर्शन — (संपा.) डॉ. रमेश देवरे
२६. लोकसाहित्याच्या अभ्यासदिशा — डॉ. तारा भवाळकर
२७. लोकसाहित्यातील कुटुंब चित्रण — डॉ. लता महाजन
२८. लोकसाहित्यातील स्त्रीजीवन — डॉ. भारती रेवडकर
२९. संशोधनप्रदीप — डॉ. वेदश्री थिगळे
३०. संशोधन वाटा आणि वळणे: डॉ. सुधाकर शेलार
३१. साहित्य संशोधन व समीक्षा: डॉ. राजेंद्र सलालकर, हर्मिस प्रकाशन
३२. कथात्मक साहित्य आणि चित्रपट रूपांतर प्रक्रिया: डॉ. बालाजी घारूळे, हर्मिस प्रकाशन
३३. कुंकू ते दुनियादारी: डॉ. राजेंद्र थोरात, चपराक प्रकाशन पुणे.